

"ולא נפקד ממנו איש"

הלקח הנשגב מאנשי הצבא שנקמו נקמת ה' במדין: "שלא הקדים אחד מהם תפילין של ראש לתפילין של יד"

עושים פועל דמיון נפלא, שהיצר הטוב שעומד בצד ימין יקשור את היצר הרע שעומד בצד שמאל, שלא יוכל להפיל את האדם ברשתו.

יומתק לבאר בזה מנהגנו כפי שהביא ה"מגן אברהם" (אורח חיים סימן כה ס"ק יח) בשם רבינו האריז"ל לכוון שבע כריכות על היד, על פי מה ששינונו בגמרא (סוכה נב): "שבעה שמות יש לו ליצר הרע". ופירש המהרש"א שהכוונה על ז' כוחות הרע שיש ליצר הרע. לכן כשאנו מניחים את התפילין של יד כנגד הלב להכניע את היצר הרע, אנו קושרים ברצועה של קדושת התפילין את ז' כוחות הטומאה שיש לו בז' הכריכות.

תכלית הנחת תפילין של ראש להפוך את היצר הרע לטוב

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, לבאר לפי דברי ה"חתם סופר" מהי העבודה הקדושה של מצות הנחת תפילין של ראש, אחרי שקשרנו את היצר הרע בהנחת תפילין של יד, על פי מה ששינונו במשנה (ברכות נד): "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע". מבואר מזה כי תכלית העבודה היא שיהפוך האדם גם את היצר הרע לטוב ויעבוד את ה' בשני יצרים.

יש לבאר הענין בזה על פי מאמר הגמרא (ברכות סא): "דרש רב נחמן בר רב חסדא, מאי דכתיב (בראשית ב-ז) וייצר ה' אלקים את האדם בשני יודיו, שני יצרים ברא הקב"ה אחד יצר טוב ואחד יצר הרע". והנה שינונו במשנה (אבות פ"ו מ"א): "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו".

נמצא לפי זה כי גם מה שברא הקב"ה שני יצרים באדם, לא בראם אלא לכבודו כדי שיעבוד את ה' גם עם היצר הרע. הנה כי כן זהו שדרשו: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, בשני יצריך ביצר

של יד לפני הנחת תפילין של ראש, הנה הדברים בלשון קדשו:

"מה שמניחים תפלה של יד נגד הלב תחילה ומברכים להניח, ושוב של ראש ומברכים על מצות מפני שהוא גמר המצוה, יש לומר על דרך משל, בני מדינה שרצו להמליך עליהם מלך, אמר להם [המלך], בתחילה אסרו בזיקים את פלוני המערער על המלכות ואחר כך תמליכוני עליכם.

והכי נמי הרשעים ברשות לבם ההולכים בשירות לבם הרע, והצדיקים לבם ברשות שכלם וברשות נשמתם, על כן טרם שיניח תפילין עטרה על המוח להקדישו קודש קדשים, צריך תחילה לאסור בזיקים את המערער על המלוכה היינו הלב, וצריך להניח תפילין נגד לבו שיהיה קשור ואסור בזיקי קדושה, ואז אחר כך גומר המצוה ומניח של ראש על המוח".

כעבדא קמיה מאריה הבה נשתעשע בדבריו הקדושים, על פי המבואר במדרש (במדב"ר כב-ט) על הפסוק (קהלת יב): "לב חכם לימינו, זה יצר טוב שהוא נתון בימינו, ולב כסיל לשמאלו, זה יצר הרע שנתון בשמאלו". מאמר זה הוא המקור למה שהרחיב בעל ה"תניא" ב"לקוטי אמרים" (פרק ט), כי היצר הטוב נמצא בחלל הימני שבלב והיצר הרע נמצא בחלל השמאלי שבלב, וצריך להגביר את היצר הטוב שבימין על היצר הרע שבשמאל. הנה כי כן זהו שביאר ה"חתם סופר", כי תכלית הנחת תפילין של יד על יד שמאל כנגד הלב, היא כדי לקשור בכך את היצר הרע שנמצא בחלל השמאלי שבלב.

יש להוסיף נקודה יקרה במה שנצטוונו לקשור את התפילין על יד שמאל, כי מאחר שאנו עושים כל הפעולות עם הידים, נמצא שאנו קושרים את התפילין על יד שמאל עם יד ימין, שהיא כנגד צד ימין שבלב שהיצר הטוב נמצא שם, ובכך אנו

בפרשתנו פרשת מטות דבר בעתו מה טוב, להתבונן במה שאמרו אנשי הצבא שהיו צדיקים גמורים, שהלכו לנקום את נקמת ה' במדין, וכשחזרו מהמלחמה כתוב (במדבר לא-מט): "ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידינו ולא נפקד ממנו איש".

דרשו על כך במדרש (שיר השירים רבה פ"ד סימן ג): "שלא הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד, שאילו הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד לא היה משה משבחן, ולא היו עולים משם בשלום". וצריך להבין, הענין שצריך להקדים תפילין של יד לתפילין של ראש, ולמה אם היו מקדימים תפילין של ראש לתפילין של יד לא היו עולים מן המלחמה בשלום.

פתח דברינו יאיר להתבונן במה שכתוב בפרשת שופטים בענין יציאת ישראל למלחמה כנגד אויביהם (דברים כ-ח): "ויספו השוטרים לדבר אל העם ואמרו, מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו, ולא ימס את לבב אחיו כלבבו". והביא רש"י מה ששינונו במשנה (סוטה מד): "הירא ורך הלבב, זהו המתירא מן העבירות שבידו".

ומפרש בגמרא (שם מד): הכוונה בזה, שאפילו אם רק הפסיק בשיחה בין הנחת תפילין של יד להנחת תפילין של ראש: "עבירה היא בידו, וחוזר עליה מעורכי המלחמה". ונתייגעו המפרשים לבאר כל אחד על פי דרכו, מה ראו על ככה לבחור מכל העבירות שבתורה, דוקא עבירה זו ששח בין תפילין של יד לתפילין של ראש.

ה"חתם סופר" מגלה כוונה נפלאה בהנחת תפילין של יד

רחש לבי דבר טוב לבאר הענין בזה, על פי מה שכתב ה"חתם סופר" (סוף דברים לקוטים דף קסב ד"ה מה שמניחים) כוונה נפלאה במצות הנחת תפילין

מדרש: "לב חכם לימינו, זה יצר טוב שהוא נתון בימינו, ולב כסיל לשמאלו, זה יצר הרע שנתון בשמאלו"

**חתם סופר: במצות הנחת תפילין של יד
אנו קושרים את היצר הרע העומד בצד שמאל של הלב**

**ז' כריכות על יד שמאל בתפילין של יד,
הן כדי לקשור את היצר הרע שיש לו ז' שמות כנגד ז' כוחות הטומאה
תכלית הנחת תפילין של ראש היא להפוך את היצר הרע לטוב
כדי לעבוד את ה' ביצר הטוב וביצר הרע**

טוב וביצר הרע", כי על ידי שאיש ישראל עובד את ה' גם עם היצר הרע, הרי הוא מגלה בכך אהבתו להקב"ה, שכל מה שברא אפילו את היצר הרע לא בראו אלא לכבודו לעבוד בו את ה'.

וזהו ששינינו בירושלמי (סוטה פ"ה ה"ה): "אברהם עשה יצר רע טוב, ומאי טעמא, (נחמיה ט-ה) ומצאת את לבבו נאמן לפניך... אבל דוד לא היה יכול בו והרגו בלבבו, מאי טעמא, (תהלים קט-כב) ולבי חלל בקרבי". ופירש ב"קרבן העדה" כוונת הירושלמי:

"אברהם עשה יצר רע טוב, שאף המעשים הצריכים תאוה גופניות כמו האכילה והשתיה ודומיהן, לא עשה להנאתו כי אם לאהבת המקום, שנאמר ומצאת את לבבו נאמן לפניך, שלא היה לו אלא לב אחד, ואפילו לבבו הרע היה נאמן לפני ה', אבל דוד לא היה יכול לכופף יצרו כל כך והרגו בפעם אחת, כלומר הרחיק עצמו מתאוות גופניות על ידי תעניות וסיגופים".

ענין זה מתבאר היטב ב"אמרי יוסף" (פרשת כי תצא דף עו טור ד):

"והענין כי יש ב' מדרגות צדיקים, הא' הוא שיש לו יצר הרע המפתה אותו להחטיאו, אך הוא מתגבר עליו ואינו שומע לו, וזה צריך למלחמה תמיד וצריך שמירה גדולה שלא ישכח אף רגע אחד, כי פתאום יוכל לבוא היצר להפילו ברשתו ח"ו. אך מדרגה הב' היא יותר גדולה, שהכניע את היצר והפכו גם כן לטוב ועשה מן החומר גם כן צורה, וזה אינו יכול לבא לידי חטא כלל אחרי שאין לו רק לב אחד לאבינו שבשמים, וכמו שהיה אברהם אבינו ע"ה כנ"ל כטעם ומצאת את לבבו נאמן לפניך".

מעשה לפי המהלך הקדוש של ה"חתם סופר", כי תכלית העבודה במצות הנחת תפילין של יד היא לקשור את היצר הרע שהוא כנגד החלל השמאלי שבלב, נראה לבאר העבודה של מצות הנחת תפילין של ראש, כי בכך אנו מעלים בקודש להפוך בקדושת התפילין את היצר הרע ליצר טוב, כפי שיתבאר לפנינו כי עבודה נשגבה זו רמוזה בתפילין של ראש.

ענין זה יתבאר היטב כאשר נתבונן בסדר הנחת תפילין של ראש, כי לעומת מה שקשרנו את התפילין של יד על יד שמאל, כדי להכניע את היצר הרע שנמצא בצד שמאל, אנו מניחים כנגד המוח את התפילין של ראש, הכלולות מד' בתים שיש בהם ד' פרשיות: קדש, והיה כי יביאך, שמע, והיה אם שמוע.

האות ש' הימנית שרומזת על היצר הטוב, כדי להפוך בזה גם היצר הרע לטוב.

הנה מה טוב ומה נעים לצרף מה שכתב ה"מגלה עמוקות" (פרשת בהעלותך) לבאר הטעם שצריך לחקוק בשני צדדי התפילין של ראש ב' שיני"ן, ש' אחת בצד ימין של ג' ראשים, ש' אחת בצד שמאל של ד' ראשים, שהם ביחד ז' ראשים, על פי מה שדרשו בגמרא (שבת קה:): מקרא שכתוב (תהלים פא-ו): "לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר, איזהו אל זר שיש בגופו של אדם, הוי אומר זה יצר הרע".

מבאר ה"מגלה עמוקות" הטעם שהיצר הרע נקרא "אל זר", כי ז"ר נוטריקון ז' ראשים לרמז על ז' כוחות הטומאה שיש לו, כמבואר בגמרא (קידושין כט:): שנתגלה המזיק לפני רב אחא בר יעקב כנחש עם ז' ראשים, ועל ידי שהשתחוה רב אחא ז' פעמים בתפלה לפני הקב"ה נפלו כל ז' הראשים. הנה כי כן מטעם זה הלכה למשה מסיני לעשות בתפילין של ראש ב' שיני"ן, אחת בת ג' ראשים ואחת בת ד' ראשים שהן יחד ז' ראשים כדי להכניע בכך את היצר הרע שיש לו ז' ראשים של כוחות הטומאה. אלו דבריו הקדושים.

ז' ראשים של השיני"ן בתפילין של ראש לעומת ז' הכריכות בתפילין של יד

לפי דברינו מתקשר ענין זה להפליא עם ז' הכריכות של תפילין של יד, אלא שבעוד שעל ידי התפילין של יד אנו מכניעים את ז' הכוחות של היצר הרע שלא יוכל לפתותנו לדבר עבירה, הרי שבתפילין של ראש אנו מבטלים עם ז' הראשים של ב' השיני"ן את ז' כוחות הטומאה של היצר הרע, כדי שישאר בו רק חלק הטוב ויתהפך ליצר טוב.

חשבתי דרכי לפרש בזה מה שאמר דוד המלך (תהלים קיט-קסא): "שרים רדפוני חנם ומדברך פחד לבי, שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב", על פי מה שמפרש ב"שער הפסוקים" לרבינו האריז"ל

והנה משני צדדי של התפילין יוצאות שתי רצועות, רצועה אחת מצד ימין כנגד היצר הטוב שנמצא בצד ימין, ורצועה אחת מצד שמאל כנגד היצר הרע שנמצא בצד שמאל, ושתי רצועות אלו מתקשרות יחד בקשר של תפילין כנגד העורף, כדי לעשות בכך פועל דמיון לקשר את שני היצרים, והיו לאחדים להפוך את היצר הרע ליצר טוב.

ש' ימנית כנגד יצ"ר טוב ש' שמאלית כנגד יצ"ר רע

על פי האמור יפתח לנו פתח לבאר מה ששינינו בגמרא (שבת סב:): "שי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני". פירוש, שצריך לקמט את העור בתפילין של ראש בצורת האות ש'. וכתבו התוספות (שם) בשם "שימושא רבה", כי בצד ימין של התפילין עושים אות ש' של ג' ראשים, ואילו בצד שמאל עושים אות ש' של ד' ראשים. וכן נפסק בשלחן ערוך (או"ח סימן לב סעיף מב): "שי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני, שיעשה בעור הבתים של ראש כמין שי"ן בולטת מקמטי העור, אחד מימינו ואחד משמאלו, של ימין המניח של ג' ראשים, ושל שמאל המניח של ארבע ראשים".

וצריך להבין ענין חקיקת ב' אותיות ש' משני צדדי תפילין של ראש, אות ש' עם שלשה קווים מצד ימין ואות ש' עם ד' קווים מצד שמאל. לפי האמור נראה לבאר הענין בזה כי יצ"ר בגימטריא ש', שהיא אות ש' בתפילין של ראש, ש' אחת בצד ימין היא כנגד יצ"ר הטוב, ש' אחת בצד שמאל היא כנגד יצ"ר הרע שצריך להפכו לטוב.

הנה כי כן מאחר שצריך להפוך את היצר הרע לטוב, לכן אות ש' שבצד השמאלי הרומזת על יצ"ר הרע יש בה ד' קווים, שהיא צורת אות ש' רגילה בת שלשה קווים, אלא שניתוסף בה עוד קו אחד שהוא בצורת אות ו', והרי זה בבחינת (פסחים ה:): "וי"ו מוסיף על ענין ראשון", לקשר ולחבר את האות ש' בצד שמאל שהיא כנגד היצר הרע, עם

למשל אם היצר מפתהו להוללות בעיניי הבלי העולם הזה, הוא משתמש עם אותה הוללות לעסוק בתורה ומצוות בשמחה ובהתרוממות הנפש, וכן אם היצר מגרה בו מדת הקנאה, הוא משתמש בקנאה זו כדי לקנא בעובדי ה' בבחינת (ב"ב כא.): "קנאת סופרים תרבה חכמה", וכן בכל המדות שהיצר מעורר אותו לרע הוא משתמש במדות אלו לעבוד את ה'.

הבעש"ט הקדוש הוסיף לבאר התועלת הגדולה להפוך את היצר הרע לטוב, על פי משל: בעיר אחת פרצו גנבים מדי לילה בלילה לחנויות. חלק מבעלי החנויות החליטו להתחבא בלילה בתוך החנויות, וכאשר באו הגנבים בלילה הרימו קול צעקה עד שברחו מרוב פחד. אולם לעומתם היו בעלי חנויות שנקטו בתחבולה אחרת. גם הם התחבאו בחנויות בלילה, אך כאשר באו הגנבים לא צעקו, אלא נתנו להם להיכנס בתוך החנות, וכאשר נכנסו תפסו אותם הבעלים וכבשום תחת ידם וסגרו אותם בבתי סוהר.

כאשר נתבונן בהבדל שבין שתי הדרכים נראה, כי אלו שהקימו קול צעקה כשכבאו הגנבים, הן אמת שגרמו בכך שיברחו מרוב פחד, אולם בעבור כמה שבועות כאשר ירגישו הגנבים שכבר נרגע המצב, ובעלי החנויות כבר ישנים על מיטתם בביתם, יבואו שוב ויפרצו לחנויות לגנוב משם, אבל לעומת זה בעלי החנויות שתפסו הגנבים וכבשום תחת ידם בבתי סוהר, גנבים אלו כבר לא יבואו לגנוב שהרי הם אסורים בבתי סוהר.

הנמשל הוא כי הדוחה את יצרו ואינו כובשו תחת ידו להפכו לטוב, יש סכנה שהיצר הרע ימתין עד שירגיש חולשה באדם, ואז יבוא שוב לפתותו לעבירה בידוע שאין לו כח לדחותו. אבל כאשר האדם כובש את יצרו, שאינו דוחה אותו אלא אדרבה משתמש בו לעבודת ה', כי אז כל פעם שיבוא היצר ישתמש בו שוב לעבודת ה'.

וזהו פירוש המשנה: "איזהו גיבור", כלומר מתוך שני הגיבורים שמתגברים על היצר, האחד שדוחה את יצרו ומגרשו, והשני שכובש את יצרו ומשתמש בו לעבודת ה', איזה מהם הוא הגיבור האמיתי, על כך אומרים חכמינו ז"ל: "הכובש את יצרו", פירוש, זה שכובש את יצרו ומשתמש בו לעבודת ה' הוא הגיבור האמיתי.

כי מי שדוחה את יצרו הרע ואינו כובש אותו, הרי יכול להיות שהיצר הרע ימתין עד שירגיש חולשה באדם, ואז יבוא אליו שוב לפתותו לעבירה בידוע שאין לו כח לגרשו. אך כאשר האדם הוא

זרע קודש: רק מי שהקדים תחילה להתגבר על היצר הרע, יכול אחר כך להפכו לטוב ולעבוד בו את ה'

מי שלא התגבר על היצר הרע אפילו אם ידמה לו שהוא עובד בו את ה' הרי זה רק דמיונות של הבל

בלעם הרשע ייעץ לקלקל את ישראל משום שהבין שעדיין לא הצליחו להפוך את היצר הרע לטוב

אנשי הצבא אמרו למשה, שלא הקדימו תפילין של ראש להפוך את היצר הרע לטוב לפני שדחו אותו בתפילין של יד

"וייצר ה' אלקים את האדם" בשתי יודי"ן, הוא כדי לרמז שברא הקב"ה את האדם בשני יצרים, הרמוזים בב' אותיות י"י של "וייצר" דהיינו יצר טוב יצר הרע, והנה י' בגימטריא עשר ושני יודי"ן הן ב' פעמים עשר.

הנה כי כן זהו שאמר יעקב: "אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך", שלא אפול ברשת היצר הרע של לבן הארמי, "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש", שלא אצטרך לאכול מלחמו להתחבר עמו, "ושבתי בשלום אל בית אבי", שלם מן החטא שאוכל להתגבר על היצר הרע, כי אז אני מבטיח להפוך אחר כך את היצר הרע לטוב, "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך", שאעבוד את ה' עם שתי היודי"ן שהן רמז על שני היצרים יצר טוב עם יצר רע.

"איזהו גיבור הכובש את יצרו"

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה ששנינו בגמרא (מנחות לו.): "כשהוא מניח, מניח של יד ואחר כך מניח של ראש... דכתיב וקשרתם לאות על ירך, והדר והיו לטוטפות בין עיניך". נקדים מה שהביא בספר "בעל שם טוב" (פרשת בראשית סימן קנח) בשם הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, לפרש המשנה (אבות פ"ד מ"א): "איזהו גיבור הכובש את יצרו". ודקדק כי מלשון המשנה: "איזהו גיבור", משמע שמדובר כאן משני גיבורים והספק הוא מי הוא הגיבור האמיתי, והרי למעשה מדובר כאן רק על גיבור אחד: "הכובש את יצרו", אם כן היה יותר מוצדק לומר: "מי הוא גיבור".

וביאר בדברי קדשו, כי ישנן שתי דרכים איך להילחם כנגד היצר הרע, דרך א' היא על ידי דחיית וגירוש היצר, שכאשר היצר בא לפתות את האדם לעבירה, הוא דוחה ומגרש אותו בכוח הפנים באומרו שאינו רוצה לשמוע כלל בקולו. אך יש דרך ב' יותר גדולה שאין האדם דוחה את יצרו, אלא הוא כובש את יצרו ומהפכו לטוב על ידי שהוא משתמש בו לעבודת ה'.

(שם), כי "שרים" הכוונה על שבעים שרי אומות העולם שרודפים את ישראל.

לפי האמור יש לומר שנקראים שרי"ם, כי ש"ד נוטריקון ש'בעה ר'אשים, לרמז שכח יניקתם הוא מז' הראשים של הנחש. וזהו שאמר דוד המלך שרדפוהו חנם להפילו ברשתם, "ומדברך פחד לבי", שנתמלא פחד ה' שלא יחטיאו אותו. ועל זה מפרש והולך איך התגבר עליהם: "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב".

יש לומר הביאור בזה על פי מה ששנינו בגמרא (ברכות ל:): "אביי הוה יתיב קמיה דרבה [אביי היה יושב לפני רבה], חזייה דהוה קא בדח טובא [ראה רבה לאביי שהוא שמח ביותר], אמר [לו רבה] (תהלים ב-יא) וגילו ברעדה כתיב, אמר ליה [אביי] אנא תפילין מנחא". אני תפילין מונחים עלי.

ופירש בביאורי הגר"א על אגדות הש"ס שהתכוון על מה שכתוב: "שש אנכי על אמרתך", שהוא רמז על מצות תפילין שיש בשל ראש ב' אותיות ש"ש, לכן שמח אביי כשהניח תפילין בבחינת "שש אנכי". לפי דרכנו יש לומר כי מה שאמר דוד המלך "שש אנכי", רמז בכך כי בזכות ב' אותיות ש' בתפילין של ראש שיש בהן ז' ראשים, ש"ש אנכי להכניע בקדושתם ז' ראשים של שרי אומות העולם.

"עשר אעשרנו" כנגד שני יודי"ן

יומתק לפרש בזה מה שהתפלל יעקב אבינו לפני הקב"ה כשהיה בדרכו לחרן (בראשית כח-ט): "וידר יעקב נדר לאמו, אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים, והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלקים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך".

יש לומר שיעקב אבינו התכוון לרמז בכך על פי מה שכבר למדנו מדברי הגמרא, כי מה שכתוב:

המלחמה אשר בידינו, אחרי שנלחמנו לדחות את היצר על ידי התפילין אשר בידינו, ועל זה הוסיפו לומר, "ולא נפקד ממנו איש", ודרשו חכמינו ז"ל: "שלא הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד", שלא הקדמנו להפוך את היצר הרע לטוב לפני שדחינו אותו, והרי זה מתאים להפליא למה שלמדנו מדברי ה"זרע קודש", כי המקדים לעבוד את ה' עם היצר הרע לפני שהשתלט עליו ודחה אותו הרי זה רק דמיון של הבל.

וזהו שמבאר המדרש: "שאלו הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד, לא היה משה משבחן, ולא היו עולים משם בשלום", שהרי שורש הכח של קליפות מואב ומדין לקלקל את ישראל בבנות מואב היה משום שעדיין לא הפכו את היצר הרע לטוב, לכן אם היו אנשי הצבא מקדימים תפילין של ראש להפוך את היצר הרע לטוב, לפני תפילין של יד לקשור ולדחות את היצר, לא היו יכולים לעלות ממלחמת מדין בשלום.

הנה כי כן זהו הלקח הנשגב מפרשה זו, שצריך לעבוד את ה' בבחינת תפילין של יד ותפילין של ראש, לדחות תחילה את היצר ולהשתלט עליו בבחינת תפילין של יד, ואחר כך מיד בלי הפסק יעלה בקודש להפוך את היצר הרע לטוב בבחינת תפילין של ראש, ועל ידי זה יתקיים בנו מה שכתוב (דברים כח-י): "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". ודרשו בגמרא (מנחות לה:): "אלו תפילין שבראש". כי בכח התפילין של ראש המהפך את היצר הרע לטוב, מבטלים את הכח של כל עמי הארץ המקבלים יניקתם מהיצר הרע, ובזכות זה יעביר הקב"ה את רוח הטומאה מן הארץ במהרה בימינו אמן.

ששח בין תפילין של יד לתפילין של ראש, כי אם הוא מפסיק בין תפילין של יד לתפילין של ראש ואינו מהפך את היצר הרע ליצר הטוב, הרי הוא עלול בסופו של דבר ליפול ברשת היצר. וזהו שדקדקו לומר: "המתיירא מן העבירות שבידו", היינו שירא מהעבירות של היצר הרע, שהוא עומד ביד שמאל שהיא כנגד משכן היצר הרע בצד שמאל של הלב.

משה רבינו בחר אנשי צבא שהפכו את היצר הרע לטוב

בדרך המלך נלך לבאר מה שאמרו אנשי המלחמה למשה רבינו: "עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידינו ולא נפקד ממנו איש", ודרשו חכמינו ז"ל: "שלא הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד", על פי מה שכתוב (במדבר לא-ג): "וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין". ופירשו במדרש (במדב"ר לא-ג): "אנשים - צדיקים".

ונראה לבאר הענין בזה כי בלעם הרשע ייעץ לבלק להכשיל את ישראל בבנות מואב, כי בגודל רשעותו השכיל להבין שעדיין לא הצליחו ישראל להפוך את היצר הרע לטוב בבחינת "הכובש את יצרו", כי אם לדחות את היצר בבחינת "הדוחה את יצרו", ואם כן אפשר להכשיל אותם ברגע של חולשה רוחנית, לכן ביקש משה: "החלצו מאתכם אנשים לצבא" - "אנשים צדיקים", שכבר זכו להפוך את היצר הרע לטוב.

הנה כי כן זהו שאמרו אנשי הצבא למשה: "עבדיך נשאו את ראש", שנשאו את התפילין של "ראש" להפוך את היצר הרע לטוב, "אנשי

גיבור כזה שכובש את יצרו, שאינו מגרש אותו אלא אדרבה משתמש בו כדי לעבוד את ה', נמצא שהוא מהפך את היצר הרע לטוב ושוב לא יבוא היצר הרע לפתות אותו לדבר עבירה.

צריך לדחות את יצרו לפני שיכבוש את יצרו

והנה כלל גדול למדנו מדברות קדשו של ה"זרע קודש" (פסח ד"ה יחז), כי בתחילת דרכו של אדם לפני שהכניע את יצרו הרע, אי אפשר לעבוד עמו את ה' בבחינת "בכל לבבך", כי מאחר שיצר מחשבות לבו עדיין רע, אם לא ידחה הרי הוא עלול ליפול ברשת היצר ולא יכול לו, ואפילו אם ידמה בדעתו שהוא עובד את ה' עם יצרו הרי זה רק דמיון של הבל, לכן הדרך הישרה שיבחר לו האדם היא לדחות מתחילה את היצר מכל וכל, ורק אחרי שהכניע את יצרו הרע הוא יכול להופכו לטוב ולעבוד בו את ה' בבחינת "הכובש את יצרו".

על פי האמור נראה לבאר הטעם שאסור להפסיק בין תפילין של יד לתפילין של ראש, כדי לרמז בזה על סדר העבודה של איש ישראל, שמתחילה יעבוד את ה' בבחינת תפילין של יד לקשור את יצרו בז' כריכות שעל היד, ומיד כשיזכה למדרגה זו לא יפסיק אלא ימשיך לעלות בקודש, לעבוד את ה' בבחינת תפילין של ראש להפוך את היצר הרע לטוב בבחינת "הכובש את יצרו", כי אם ימתין עלול היצר להתגבר עליו כשיראה שהוא נמצא במדרגה נמוכה של מוחין דקטנות.

מעתה יאירו עינינו להבין מה שדרשו חכמינו ז"ל על הכתוב: "איש הירא ורך הלבב, זהו המתירא מן העבירות שבידו". ומפרש בגמרא

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה